

יעקב חדש חזר מחרן

Category: בראשית, וישלח

יעקב נערך למפגש דרמטי עם עשיו. ברגע האמת, עשיו נמס מפניו ומגלה אליו אהבה עזה. מה הדבר ששינה את יחסו של עשיו ליעקב? על המהפך הדרמטי שחל באב השלישי דווקא בחרן בה הצליח לגדל משפחה ברוכת ילדים, ממנה הקים את שבטי ישראל.

'רק אלוקים הפיל את אסד'

השבוע הזמנתי רכב של Uber. כשנכנסתי פנה אלי הנהג מיד ובירך אותי: Congratulations. "תודה", השבתי לו, אבל על מה בדיוק הגיעה אלי הברכה? ואז הוא עונה לי כמעט בצעקה: "התפטרנו מאסד!".

שאלתי אותו אם הוא הגיע מסוריה. "מלבנון", הוא ענה. "מה לך ולאסד?", הוא החל לספר לי שהוא בא מהעיר זחלה שבלבנון. "מה, אתה לא מכיר את העיר?!", נוף בי, "שם מייצרים 'עראק זחלאווי'".

בכל מקרה הוא סיפר לי שבשנים שהוא התגורר בעיר הזאת היא הייתה רובה ככולה של נוצרים לבנונים. במשך כשלושים שנה הסורים שלטו בלבנון, והיות שלנוצרים בלבנון היו קשרים עם צה"ל, הסורים נלחמו בהם.

בתור בחור צעיר הוא זוכר שהסורים חשדו שנמצאים בזחלה חיילי צה"ל, והם רצו שהנוצרים יסגירו אותם לידיהם. מה שקרה זה שהיו חיילים מהפלנגות הנוצריות שנשלחו לאימונים בישראל, והם חזרו עם ביגוד שאולי הזכיר את חיילי צה"ל. בכל מקרה הצבא הסורי צר על העיר והעמידו מחסומים בכל הכניסות לעיר ובדקו כל אחד שיצא ונכנס.

שלוש פעמים עצרו אותו והיכו אותו, אבל מה שהכי הרגיו אותו, ואת זה הוא זוכר עד היום, זה שבגיל עשרים הוא השיג רכב יוקרתי BMW ונסע לפגוש את החברה שלו בעיר אחרת. הוא הגיע למחסום והחייל הסורי הורה לו לפתוח את החלון ושאל אותו האם הוא מכיר איזה שיר סורי שהוא מאוד פופולרי. הוא ענה שכן, ואז נשאל: "יש לך את הדיסק הזה ברכב? אני רוצה לשמוע את זה". הוא התנצל ואמר שבמקרה אין לו את הדיסק אבל הוא מאוד אוהב את השיר הזה.

החייל לא ויתר. "האם אתה יודע את השם של הזמר ששר את השיר הזה?". הוא שוב פעם התנצל ואמר שבמקרה הוא לא יודע את השם. החייל הורה לו לצאת מהרכב ולעמוד בחוץ בשמש הלוהטת ולהמתין. הוא עמד כך יותר משעה, ואז הוא חזר אליו ואמר לו אני יגיד לך את השם והפעם אתה תזכור את השם לתמיד. מה שהכי מצחיק בסיפור הזה זה שהחייל טעה וזה

בכלל לא היה השם הנכון.

אמרתי לו שלעובדה שמשטר אסד התמוטט כל כך בקלות אין שום הסבר הגיוני, זה פשוט נס. הוא אמר לי: סוף סוף אני פוגש מישהו שמבין מה באמת קרה בסוריה, ואז הוא הכריז: "רק אלוקים יכול לעשות את הדבר הזה".

הכנות לגרוע מכל

בפרשת השבוע וישלח אנו מוצאים סיפור דומה. הפרשה מספרת על חזרתו של יעקב מחרן לשם ברח מפני עשיו אחיו שרצה להרוג אותו על כך שהוא גנב את הברכות.

בחרן יעקב פגש את רחל ולאה. הוא התחתן איתם ובהמשך גם עם בלהה וזלפה. אחרי עשרים שנה ו-12 ילדים ה' נגלה אליו בחלום ואומר לו: "שוב אל ארץ מולדתך". יעקב אסף את משפחתו והמתין לרגע שלבן יוצא לנסיעת עסקים והוא עשה 'ויברח'.

מדוע הוא לא אמר שלום יפה ללבן לפני שהוא עזב? כי כשהוא ניסה לדבר עם לבן על רצונו לעזוב את חרן, לבן טרפד את התוכניות שלו, ולכן הדרך היחידה לעזוב הייתה לברוח.

כעת יעקב חוזר לארץ ישראל, אבל הוא יודע ששם ממתין לו עשיו, ומי יודע אולי הוא עדיין שונא אותו. לכן יעקב שולח מלאכים כדי לנסות לעשות איזה הסכם שלום. הם חוזרים ומדווחים לו שעשיו מגיע עם ארבע מאות איש. אף אחד לא בא לפגוש את אחיו שחוזר מחו"ל אחרי עשרים שנה עם משלחת של ארבע מאות איש. ברור אם כן שהוא מביא את כל המאפייה כדי לחסל את יעקב.

יעקב דאג מאוד ועשה שלושה דברים. ראשית, הוא החליט לחצות את כל העם שבא איתו לשני מחנות. במחנה אחד הוא ריכז את נשיו וילדיו ובמחנה השני את כל העבדים והשפחות, כדי שאם עשיו יתקוף מחנה אחד לפחות המשפחה תינצל.

לאחר מכן הוא פנה אל הקב"ה בתפילה "קטנתי מכל החסדים". זוהי לא סתם תפילה אלא אמירה שככל שהקב"ה מעתיר עליו חסדים וככל שהוא מתקרב לקב"ה כך הוא מרגיש יותר 'קטן' מול גדולת הבורא.

הפעולה השלישית שיעקב עושה היא משלוח 'מנחה' לעשיו. המנחה הזאת כוללת עיזים, תיישים, גמלים, פרות ופרים, וכל מה שהיה לו, כדי לנסות לפייס את דעתו של עשיו.

באותו לילה הוא נפגש עם מלאך שנאבק עמו עד עלות השחר, בסופו של דבר המלאך לא הצליח להכניע את יעקב. שם המלאך מבשר לו שהוא יקבל את השם ישראל "כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל".

מהפך תודעתי

וכאן אנו מגיעים לאירוע החשוב ביותר: "וישא יעקב את עיניו וירא והנה עשיו בא, ועמו ארבע מאות איש" ואז קורה הלא יאמן: "וירץ עשיו לקראתו ויחבקהו, ויפול על צוואריו וישקהו, ויבכו".

קרה שם משהו שדומה למה שקרה בסוריה. ברגע אחד הכול התהפך. עשיו שנלחם איתו עוד מבטן אימו ומרוגז עליו על כך שברגע של חולשה הוא הוציא ממנו את הבכורה ואחר כך גנב לו את הברכות ועד שהתורה מעידה "הנה עשיו אחיך מתנחם לך להרגך" (תולדות כז, מב), ושוכעת הוא בא עם ארבע מאות איש למלחמה, ברגע שהוא ראה את יעקב נהפך ליבו והוא רץ אליו, מחבק אותו נופל על צוואריו ומנשק אותו ושניהם בוכים. זהו המקום היחיד בתנ"ך שפגישה מתוארת עם ארבע תיאורים של חיבה: חיבוק, נפילה על הצוואר, נשיקה ובכי.

נשאלת השאלה מה בדיוק קרה שהפך את הקערה על פיה.

אולי אפשר לומר שכשעשיו פגש את יעקב, זה לא היה אותו יעקב שהוא הכיר מילדות. משהו השתנה בו! כשיעקב הגיע לחרן הוא הגיע לבדו כדי להקים משפחה שאיתה הוא יבנה את בית ישראל. הוא תכנן להישאר שם שבע שנים כדי לשאת את רחל לאשה ואז לחזור לארץ ישראל. לבן רימה אותו ו'תקע' אותו לעוד שבע שנים בחרן,

בינתיים נולדו הילדים. חרן לא היה מקום שבו אפשר לגדל משפחה יהודית, שכן חרן נקראה "חרון אף של עולם" (רש"י סוף פרשת נח) משום שזה היה מקום של עובדי עבודה זרה. אברהם גידל את ילדיו בארץ ישראל, יצחק גידל את ילדיו בבאר שבע, ואילו יעקב מתמודד עם מציאות חדשה, הוא חי ליד חמיו שהוא עובד עבודה זרה, וכאן מתחולל מאבק ² תחת איזו השפעה הילדים יגדלו ואיזה חינוך הם יקבלו, חינוך של יעקב, או לבן יהיה זה שישפיע עליהם.

כשיוסף נולד אחרי ארבע עשרה שנים בחרן, יעקב רצה לחזור לארץ אבותיו, גם אז לבן התנגד לכך, והוא 'שכנע' אותו שכדאי לו להישאר בחרן. בלית ברירה הוא נותר שם עוד שש שנים, וכשהוא בורח משם אחרי עשרים שנים, לבן רודף אחריו כדי להחזיר אותו.

כשהם נפגשים מתנהל דו שיח בין לבן ויעקב, ולבן שואל אותו למה ברכת, הייתי משלח אותך בשמחה ובשירים, נכון אני יודע כי "נכסוף נכספת", התגעגעת "לבית אביך". זה מה שעונה לו יעקב: "כי יראתי פן תגזול את בנותיך מעמי". דאגתי שאתה תגנוב לי את המשפחה. בשום אופן לא נתת שהם יעזבו את חרן.

בהמשך יעקב מדבר איתו קשות ושואל אותו "מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי?!", עשרים שנה אני עובד בשבילך ולא סתם עובד אלא: "ביום אכלני חורב וקרח בלילה". במדבר חס מאוד ביום וקר מאוד בלילה. לבן לא מתפעל מהנאום הרגשי של יעקב ועונה לו "הבנות בנותי והבנים בניך וכל אשר אתה רואה לי הוא". מבחינת לבן הילדים של יעקב שייכים לו ולכן הוא לא היה מעוניין לוותר עליהם.

וכפי שאנו אומרים כל שנה בהגדה של פסח "פרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן ביקש לעקור את הכל". פרעה רצה להרוג את הבנים ולהשליך אותם ליאור, אבל ללבן היתה תוכנית מסוכנת יותר, הוא רצה לחנך את הבנים וגם את הבנות בחינוך של חרן, בחינוך של עבודה זרה, "לעקור את הכל" ועל זה יעקב נלחם עשרים שנה.

יעקב היה היהודי הראשון שהוכרח לגדל משפחה בסביבה עוינת, במקום שלא מכירים ולא רוצים להכיר שיש בורא עולם אלא העדיפו כל מיני עבודה זרה (ראה בכ"ז תו"מ ח"ב עמ' 143).

תתמסר, והעולם יתבטל בפניך

יעקב ניצח. מתוך שלושת האבות דווקא הוא מיטתו שלמה, דווקא מי שגר בחרן והייתה לו משפחה ברוכת ילדים ☞ הצליח לחנך את כולם לאמונה בקב"ה, והוא זה שהקים את שנים עשר שבטי ישראל.

אותם עשרים שנה בבית לבן שינו אותו לגמרי. כשעשיו נפגש איתו, הוא מוצא יעקב אחר. זה לא היה אותו יעקב של לפני חרן. הוא פגש יעקב שמסר את נפשו עשרים שנה כדי להקים את בית ישראל. עשיו ראה על פניו של יעקב אור אלוקי, הוא ראה את פניו המזהירים והוא התבטל לגמרי בפניו.

דבר דומה אנו מוצאים בקשר למשה רבנו. כשמשה ירד מהר סיני ביום הכיפורים עם הלוחות השניות כתוב: "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה, והנה קרן עור פניו, ויראו מגשת אליו" (תשא לד, ל). נשאלת השאלה מדוע קרנו פני משה רק אחרי קבלת לוחות שניות, מדוע לא בלוחות הראשונות? מסבירים המפרשים, כי באמצע קרה הסיפור של חטא העגל, והקב"ה אמר למשה שהוא רוצה לכלות חלילה. ולהתחיל מחדש את עם ישראל ממשה עצמו.

משה פנה לקב"ה והציב לו אולטימטום. "אם תשא חטאתם" אז טוב, "ואם אין מחני נא". משה מסר את נפשו למען עם ישראל, ובזכות זה הוא זכה לקרני ההוד.

אחרי עשרים שנה של מסירות נפש כדי להקים את "בית ישראל", יעקב אבינו זכה לקרני ההוד הללו ולכן כשעשיו פגש אותו הוא התבטל לגמרי.

המסר אלינו הוא, שכשיהודי מוסר את נפשו למען יהודי אחר או למען הקיום הרוחני של העם היהודי הוא זוכה לכך שהעולם מתבטל בפניו, ולא משנה איזה עשיו הוא פוגש. ולא רק שהוא לא מפריע אלא הוא עוד רוצה לעזור. שנזכה בקרוב ליעוד שיעקב הבטיח לעשיו שיום יבוא והוא יבוא אל "אדוני שעירה" ומתי? "כשעלו מושיעים בהר ציון", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.